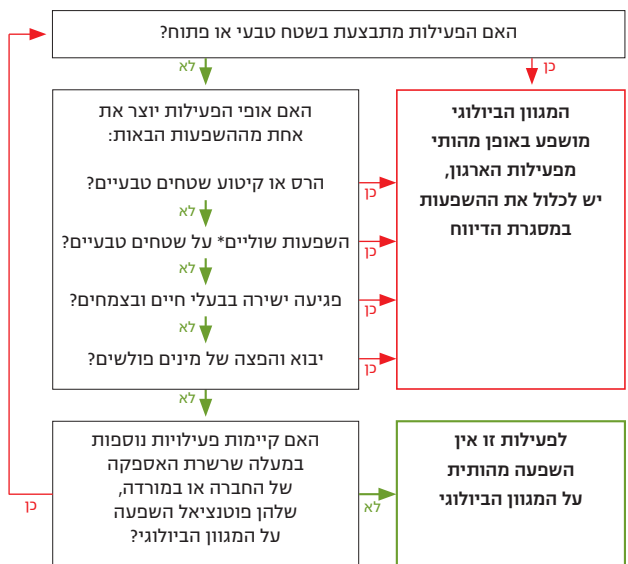


בה. ראשי התאגיד ובעלי המניות שלו מצופים לפעול ולדווח על מצומה כחלק מחובת הדיווח התאגידי הלא פיננסי (במסגרת דו"ח קיימות, המכונה גם דו"ח אחריות תאגידית).

מבחן המהותיות להערכת השפעת התאגיד על המגוון הביולוגי
 מהותיות היא תהליך הבחינה שכל תאגיד מתבקש לעשות בעת יצירת סדר עדיפויות בסוגיות החברתיות והסביבתיות ליישום ולדיווח. תהליך זה שאל מתהליך הדיווח הפיננסי, שם אמונים עליו רואי החשבון, והתוצאה באה לידי ביטוי בדו"חות הכספיים. הסיבה לנחיצות תהליך בחינת המהותיות היא שבפועל, כמעט לכל תאגיד יש השפעה כלשהי, ישירה או עקיפה, על המגוון הביולוגי. אם כך, כיצד יכול תאגיד לזהות אם יש לו פוטנציאל להשפעה שלילית משמעותית על המגוון הביולוגי, ואם השפעה זו נובעת מעשייה המצויה בלב תחומי הפעילות שלו? מענה לשאלות אלה הוא תכליתו של מבחן המהותיות התאגידי המוצע בתחילת פרוטוקול הדיווח הישראלי על המגוון הביולוגי, המוצג בזאת. **איור 1** מציג את התהליך האמור בקווים כלליים.

נוסף על כך, מפורטת בפרוטוקול שורת תבחינים (המתוארים באיור 1) שיוכלו גם הם לסייע למנהל בתאגיד לזהות אם ראוי לפרט בדו"ח האחריות התאגידי של התאגיד את השפעתו על המגוון הביולוגי:

איור 1. תהליך הערכת השפעת התאגיד על המגוון הביולוגי, בהתאם למבחן המהותיות



* השפעות שוליים - השפעות שליליות על המגוון הביולוגי, שזולגות ממוקד פיתוח אל השטח הפתוח. לדוגמה: זיהום אור, מינים פולשים, רעש, אבק ופסולת אורגנית המושכת מינים מתפרצים.



בירוא יער טרופי בבורנאו לצורך גידול דקלים להפקת שמן. הבירוא גורם להרס בתי הגידול של חיות רבות, ובהן האורנג'אוטן. שמן דקלים נמצא במוצריהן של חברות מזון וקוסמטיקה רבות. כשליש מצריכת השמן הצמחי העולמית היא של שמן דקלים | צילום: דייוויד גילברט (RAN), באדיבות PRORainforest Action Network, פליקר CC BY-NC 2.0

מגוון ביולוגי בעסקים - הצגת פרוטוקול הדיווח הישראלי

ליעד אורתר^[1] * ואלון רוטשילד^[2] **
 ראש המכון לאחריות תאגידית,
 המרכז האקדמי למשפט ולעסקים ברמת גן
 רכז תחום המגוון הביולוגי, החברה להגנת הטבע
 * liad.ortar@gmail.com
 ** alon@spni.org.il

יערות האמזונס הם מהאזורים העשירים ביותר במגוון ביולוגי על פני כדור הארץ. רבים מאתנו מודעים היטב לבירוא יערות העד המתבצע כדי לפנות מקום לשתילה של דקלים לייצור שמן מאכל. שמן זה נמצא בשימוש של תאגידי המזון הגדולים בעולם, ומרבית הסיכויים שכולנו צורכים אותו כחלק מהתזונה היומיומית. ההחלפה של יערות העד באמזונס בשטחי חקלאות פוגעת אנושות בחי ובצומח במקום, ומינים רבים הולכים ונעלמים. בהקשר זה, אין ספק כי הפגיעה במגוון הביולוגי צריכה להטריד את תאגיד המזון שרוכש את שמן הדקלים ישירות מהחקלאי בברזיל או מכל מדינה אחרת שפעילות חקלאית זו מתקיימת



קו לייצור בגדים בסרי לנקה. שימוש בצבעים רעילים בתעשיית הטקסטיל מזהם מקורות מים גדולים וחשובים | באדיבות ILO in Asia and the Pacific, פליקר 2.0 CC BY-NC-ND

יבוא והפצה של מינים פולשים - כל תאגיד שמאפשר הכנסת מינים פולשים. מינים פולשים הם איום משמעותי על המגוון הביולוגי. חלק ממינים אלה מובאים בכוונת מכוון, ואז הם משמשים לצורכי נוי, לחקלאות, לאטרקציה תיירותית, לניסויים רפואיים וכן הלאה. מרבית המינים הפולשים מועברים ללא כוונה, כ"נוסעים סמויים", כחלק מכבודה אישית או מיבוא מסחרי.

ג. תבחין שרשרת אספקה להשפעה עקיפה על המגוון הביולוגי - השפעתם של תאגידים חורגת מגבולות הייצור או הפעילות הארגונית עצמה. כל חברה מפעילה ופועלת במסגרת שרשרת אספקה רחבה, בין-לאומית, ולעתים דווקא בחוליות מוקדמות או מאוחרות יותר נמצא את לַפֶּת ההשפעה על המגוון הביולוגי.

תאגיד ששרשרת האספקה שלו כוללת רכיב משמעותי של פעילות העונה לאחד התבחינים, מן הראוי שיראה עצמו מחויב לפרוטוקול דיווח זה.

אינדיקטורים לדיווח

מסגרת הדיווח הישראלית להשפעה על המגוון הביולוגי (Israeli Biodiversity Reporting Protocol) היא מהלך שעדיין אינו מצוי במסגרת החובות החקוקות החלות על תאגידים ועל ארגונים אחרים. מהלך זה הוא תוצר תהליך עבודה משותף של החברה להגנת הטבע ושל המכון לאחריות תאגידית תוך קבלת הערות מהציבור ומגופי האסדרה הרלוונטיים. המסגרת המוצעת היא התמקדות מקומית בקודקס הרחב של הנחיות לדיווח לא פיננסי, הידועות כהנחיות ה־GRI (Global Reporting Initiative). מסגרת זו מתמקדת במיפוי הפעילות העסקית ביחס לשטחים (טבעיים או פתוחים) הידועים כרגישים מבחינה אקולוגית, ובזיהוי סוגי פעילויות שידועות כבעלות השפעה שלילית על המגוון הביולוגי. לדוגמה, מיקום של טורבינת רוח (שמוכרת כגורם שעלול לפגוע בבעלי כנף) במרחב הידוע כציר נדידה, מאפשר לזהות השפעה פוטנציאלית גם בלי סקר עופות מדוקדק בשטח.

ארבעת האינדיקטורים לדיווח הישראלי מבוססים על האינדיקטורים של ה־GRI (Global Reporting Initiative), אך מתאימים אותם לפרטיהם לפרקטיקה בישראל (טבלה 1). באופן כוללני, התהליך המוצע בהם הוא: ניהול, איתור מיקומים רגישים ותיאור מידת הפגיעה, ולאחר מכן תיאור אופן צמצום הפגיעה, שיקום ושחזור.

אנו מקווים כי מהלך זה, המגיע מארגוני הסביבה, יניע את התאגידים ואת משרדי הממשלה וגופי הסמך הרלוונטיים לאמץ ביתר רצינות את סוגיית ההגנה על המגוון הביולוגי הייחודי של ארצנו ולהציע מתווה ניהולי מפורט ליישום.

א. התבחין המרחבי להשפעה ישירה על המגוון הביולוגי - תכליתו לסייע לתאגיד לזהות אם מיקום פעילותו הקיימת במרחב, או מיקום פעילות חדשה מתוכננת, הוא בעל פוטנציאל להשפעה ישירה על המגוון הביולוגי. הסוגיה המרכזית המצויה בלַפֶּת התבחין שואלת אם פעילות התאגיד או חלק ממנה מבוצעת בשטח הפתוח (מחוץ לשטח בנוי או משפיעה עליו).

ב. התבחין המגזרי (אופי הפעילות) להשפעה ישירה על המגוון הביולוגי - תכליתו היא לזהות את המגזרים העסקיים והתעשייתיים שיש להם השפעה משמעותית על נושא המגוון הביולוגי. התבחין יוצא מתוך נקודת הנחה כי מגזרים מסוימים מתאפיינים בפעילות בעלת השפעה משמעותית יותר ממגזרים אחרים.

הרס וקטוע שטחים פתוחים - כל תאגיד שפעילותו כוללת הרס בתי גידול טבעיים או שטחים פתוחים, פגיעה בקרום הקרקע ובצומח הטבעי, שינוי משטר מים וניקוז טבעיים או קטוע בין שטחים טבעיים ושטחים פתוחים - לרבות שלבי הקמת המיזם ותפעולו. למשל: סלילת כבישים ומסילות ברזל, בינוי מחוץ לשטחי יישובים או אזורי תעשייה קיימים, הקמת שדות חקלאים בשטחים טבעיים, כרייה וחציבה והנחת תשתיות בשטחים פתוחים.

השפעת שוליים על שטחים פתוחים - כל תאגיד שיוצר השפעת שוליים משמעותית על שטחים פתוחים. השפעות שוליים הן השפעות סביבתיות שהשפעתן חורגת משולי האזור שמתבצעת בו הפעילות. במסגרת השפעות שוליים נכללות סוגיות כגון זיהום אור, רעש, אבק, פסולת אורגנית, ריסוס זיהום.

פגיעה ישירה בבעלי חיים ובצמחים - כל תאגיד שיש בו פוטנציאל פגיעה ישירה בבעלי חיים ובצמחי בר, כגון דיג או הקמה ותפעול של טורבינות רוח.

טבלה 1. האינדיקטורים הישראליים לדיווח על השפעה על המגוון הביולוגי

אינדיקטור GRI מקביל	האינדיקטור הישראלי
GRI Standards GRI 304: Biodiversity Management approach disclosures	גישת הניהול – גישת ניהול המגוון הביולוגי בתאגיד, הממשל התאגידי לתחום זה והאסטרטגיה הניהולית הכוללת (בכלל זה מחויבות למסגרות מקומיות ולאמנות בין לאומיות).
GRI Standards 304-1 (@G4 - EN 11) GRI Standards 304-4 (@G4 - EN 14)	מיפוי מרחבי – א. קרבה לשטחים מוגנים, למסדרונות אקולוגיים ולמערכות אקולוגיות רגישות. ב. קרבה לאתרי מחיה של מינים רגישים.
GRI Standards 304-2 (@G4 - EN 12)	זיהוי פעילויות משפיעות – תיאור פעילויות, מוצרים או שירותים המשפיעים באופן משמעותי (ישיר או עקיף) על המגוון הביולוגי (בהתאם לשטחים או למינים שמופו בסעיף 1-IBI).
	מינעה וצמצום נזק – תיאור הפעילויות שביצע התאגיד כדי לצמצם את הפגיעה במגוון הביולוגי.
GRI Standards 304-3 (@G4 - EN 13)	שיקום ושחזור – תיאור הפעילויות לשיקום, לשחזור ולאישוש בתי גידול או מינים בסיכון.

בקצרה

זיהום אור וצמצומו – סיכום ותובנות של ועדת מומחים

ערן ברוקוביץ' ^[1] * וצליל לבין ^[2]

^[1] האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי הסביבה

^[2] אוניברסיטת תל-אביב

* eran@isees.org.il

אנו נזקקים לתאורה כמעט בכל היבט בחיינו, אך בתכנון לקוי היא עלולה להפוך למטרד. המונח זיהום אור ^[3] מאגד את כלל ההשפעות השליליות של תאורה מלאכותית. הוא כולל הארה במקום, בזמן ובעוצמה לא רצויים, וכן הארה ישירה ועקיפה של מערכות אקולוגיות המשבשת דפוסי תאורה טבעיים (תזמון התאורה, עוצמתה, הספקטרום, אור מהבהב ואור מקוטב). במרכז ישראל קשה לזהות אזורים נקיים מזיהום אור, ואפילו השטחים הפתוחים והחשוכים בדרום המדינה אינם רציפים, ומקוטעים על-ידי תאורת דרכים ויישובים ^[8].

כדי להבין את הבעיות העולות כתוצאה מזיהום האור בישראל, לאתר פערי ידע ולבחון דרכי פתרון לצמצום התופעה ונזקיה, הוקמה ועדת מומחים בנושא. אנו שואפים לסייע בקביעת מדיניות מושתתת מדע, ולהלן עיקרי הדברים. הדו"ח המלא זמין באתר ועדות המומחים של האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי הסביבה ^[1].



צילום לילי מתחנת החלל הבינלאומית, 22.7.2014. קל לזהות את אורות הלילה של תל-אביב, ירושלים, באר שבע והאורות הבהירים יותר של עמאן, וכן את החשכה היחסית של הלילות בעזה ובגדה המערבית | באדיבות נאסיא